

Από το Συναξάρι - Άγιος Αμβρόσιος επίσκοπος Μεδιολάνων

Categories : [ΘΕΟΛΟΓΙΑ](#)

Date : 7 Δεκεμβρίου, 2019

Πυρσός ακτινοβολών άκτιστο φως, ο ονομαστός Πατήρ ημών Αμβρόσιος, το όνομα του οποίου υπενθυμίζει τη θεϊκή αθανασία, ήταν γόνος αρχοντικής και ισχυρής οικογένειας Ρωμαίων που είχαν ασπασθεί τον χριστιανισμό. Γεννήθηκε το 349 στα Τρέβηρα (σημ. Τρίερ στη Γερμανία), όπου ο πατέρας του είχε το υψηλό αξίωμα του έπαρχου της Γαλατίας. Μετά τον θάνατο του πατέρα του, η μητέρα του επέστρεψε στη Ρώμη μαζί με τους τρεις ανήλικους γιους της Αμβρόσιο, Μαρκελλίνο και Σάτυρο, που και οι τρεις επρόκειτο να τιμηθούν ως άγιοι της Εκκλησίας. Μια μέρα, όταν ο Αμβρόσιος ήταν ακόμη βρέφος στην κούνια, ένα σμήνος μέλισσες τον τριγύρισε και μπήκε μέσα στο στόμα του πριν ανεβεί στον ουρανό, προλέγοντας την ουράνια ευφράδειά του.

Ο νεαρός Αμβρόσιος διδάχτηκε από τους καλύτερους διδασκάλους και απέκτησε λαμπρή μόρφωση· είχε ιδιαίτερη επίδοση στις επιστήμες, αλλά όλοι τον θαύμαζαν κυρίως για τα ρητορικά του χαρίσματα. Σπούδασε τη νομική επιστήμη και ευθύς μετά ο αυτοκράτορας Ουαλεντινιανός Α΄ (+375) τον διόρισε διοικητή της επαρχίας της Λιγουρίας-Εμιλίας, που είχε πρωτεύουσα τα Μεδιόλανα (σημ. Μιλάνο). Ο έπαρχος Πρόβος του είπε τότε: «Να διοικείς σαν επίσκοπος μάλλον παρά σαν δικαστής»· επρόκειτο για παραίνεση που απλά τόνιζε την ανάγκη συμπόνιας και φιλανθρωπίας στην άσκηση της εξουσίας, αποδείχτηκε όμως προφητική. Πράγματι, με τη φρόνηση και τις αρετές του, ο νεαρός Αμβρόσιος γρήγορα κέρδισε την εμπιστοσύνη και την αναγνώριση του λαού.

Την εποχή εκείνη, παρά τους μακρόχρονους αγώνες μετά την Α΄ Οικουμενική Σύνοδο της Νικαίας (325), η αίρεση του Αρείου ήταν ακόμη ισχυρή και διαιρούσε σκληρά την Εκκλησία, κυρίως στην Ανατολή, όπου είχε την υποστήριξη του νέου αυτοκράτορα Ουάλη (364-378). Μετά τον θάνατο του αρειανού επισκόπου Μεδιολάνων Αυξεντίου (373), έγινε συνέλευση στον καθεδρικό ναό για να εκλεγεί νέος επίσκοπος, αλλά ο κόσμος είχε χωριστεί σε δύο παρατάξεις, τους ορθόδοξους και τους αρειανούς, και δεν υπήρχε δυνατότητα συμφωνίας. Κάλεσαν τότε τον Αμβρόσιο να μεσολαβήσει ώστε να ηρεμήσουν τα πνεύματα και να σταματήσουν οι ταραχές. Ο λόγος του διοικητή, η πραότητα, η πειθώ και το ειρηνοποιό πνεύμα του προκάλεσαν τόση εντύπωση ώστε ξαφνικά όλοι οι πιστοί με ένα στόμα επανέλαβαν την κραυγή ενός παιδιού που φώναζε: «Αμβρόσιος επίσκοπος!». Εξεπλάγη και φοβήθηκε ο Αμβρόσιος, και διατύπωσε την αντίρρηση ότι ήταν ακόμη κατηχούμενος - ήταν διαδεδομένη τότε

η συνήθεια να καθυστερεί το άγιον Βάπτισμα ώστε να μην κηλιδωθεί από κατοπινά αμαρτήματα - και κατέφυγε στο ανάκτορό του ακολουθούμενος από το πλήθος που επαναλάμβανε την ίδια κραυγή. Τη νύχτα ο Αμβρόσιος πήρε το άλογό του και προσπάθησε να φύγει, έχασε όμως το δρόμο του και τα χαράματα ξαναβρέθηκε εκεί που είχε ξεκινήσει. Προσπάθησε να αποφύγει το αξίωμα συντάσσοντας μια επιστολή προς τον αυτοκράτορα· εκείνος όμως, αν και γενικά αδιάφορος ως προς τα εκκλησιαστικά, υποστήριξε ένθερμα την εκλογή του Αμβροσίου. Υποτάχθηκε τέλος ο Αμβρόσιος στη βούληση του Θεού, και σε ηλικία τριάντα τεσσάρων ετών ο εξάιρετος ρήτωρ και ικανός κρατικός λειτουργός χειροτονήθηκε επίσκοπος, οκτώ μόλις μέρες μετά το βάπτισμά του, προς ικανοποίηση και των δύο παρατάξεων (7 Δεκεμβρίου 374).

Ο Αμβρόσιος αφοσιώθηκε ολοκληρωτικά στο ουράνιο λειτούργημά του, αποποιήθηκε όλα του τα πλούτη και υπάρχοντα και απέταξε κάθε ηδονή. Μοίρασε τα χρήματά του στους πτωχούς και δώρισε τα απέραντα κτήματά του στην Εκκλησία. Δεν κράτησε τίποτε για τον εαυτό του· περνούσε σχεδόν όλη την εβδομάδα σε αυστηρότατη νηστεία, αφιέρωνε τις νύχτες στην προσευχή και στην μελέτη της Αγίας Γραφής και των Αγίων Πατέρων, ενώ την ημέρα ασχολείτο με τις υποθέσεις της Εκκλησίας και με την καθοδήγηση του πνευματικού ποιμνίου του. Με την καθοδήγηση του ιερέα Σιμπλικιανού απέκτησε ενδελεχή γνώση της φιλοσοφίας και των Ελλήνων Πατέρων (ιδίως του Ωριγένη) και ανέλαβε την υπεράσπιση της Ορθοδοξίας με τέτοιο ζήλο που έφερε σε αμηχανία τους αρειανούς, οι οποίοι είχαν συμφωνήσει στην εκλογή τού μετριοπαθούς επάρχου ευελπιστώντας ότι θα τον έκαναν υποχείριό τους.

Στα συγγράμματά του και στις ομιλίες, ο άγιος Αμβρόσιος απεδείχθη, επί 25 ολόκληρα χρόνια, ο πλέον ακατάβλητος υπέρμαχος της Ορθοδοξίας στη Δύση μετά τον άγιο Ιλάριο [13 Ιανουαρίου]. Κατέστησε την επισκοπική του έδρα, στην οποία από το 381 και εξής διέμενε ο αυτοκράτορας της Δυτικής αυτοκρατορίας, μητρόπολη όπου λαμβάνονταν αποφάσεις για όλες τις εκκλησιαστικές υποθέσεις των επισκοπικών περιφερειών της Ιταλίας, της Παννονίας (σημ. Ουγγαρίας), Δακίας (σημ. Ρουμανίας) και Μακεδονίας. Με σθένος αντιτάχθηκε στην αυτοκράτειρα Ιουστίνη και στο περιβάλλον του νεαρού διαδόχου Ουαλεντινιανού Β', που είχαν ασπασθεί την αίρεση του Αρείου, και κατόρθωσε να αποκτήσει την εμπιστοσύνη τού αυτοκράτορα της Δύσης Γρατιανού (375-383), χάρη στην υποστήριξη του οποίου συγκάλεσε τη Σύνοδο του Σιρμίου (Ιούλιος 378), που εξέδωσε διατάγματα που απαγόρευαν τον αρειανισμό. Μετά το θάνατο του Ουάλη (379), ανήλθε στο θρόνο της Ανατολικής αυτοκρατορίας ο ευλαβής Θεοδόσιος [17 Ιανουαρίου], ο οποίος έτρεφε μεγάλη αγάπη και σεβασμό για το πρόσωπο του σεπτού ιεράρχη. Βαθύτατα ορθόδοξος, ο νέος αυτοκράτορας συγκάλεσε τη Μεγάλη και Ιερά Σύνοδο της Κωνσταντινουπόλεως (Β' Οικουμενική Σύνοδος) τον Ιούλιο του 381, ενώ ο Γρατιανός, ακολουθώντας τη συμβουλή του Αμβροσίου, συγκάλεσε τη Σύνοδο της Ακουιλείας που σφράγισε το τέλος του αρειανισμού στη Δύση.

Οι φιλίες του αυτές με τους δυνατούς του κόσμου δεν έκαναν ωστόσο τον άγιο Αμβρόσιο να παραβλέπει την αρχή της ανεξαρτησίας της Εκκλησίας από την κοσμική εξουσία. Παρακινούμενος από την αρειανόφρονα μητέρα του Ιουστίνη, ο νεαρός Ουαλεντινιανός Β' διέταξε τον ιεράρχη να παραδώσει την εκκλησία του. «Υπάγετε, είπατε τω κυρίω ημών», είπε ο Αμβρόσιος στους απεσταλμένους τού αυτοκράτορα, «ότι ένας επίσκοπος ποτέ δεν παραδίδει τον Ναό του Κυρίου!». Κλείστηκε στο ναό μαζί με πολύ κόσμο αποφασισμένο να πεθάνει μαζί με τον ποιμενάρχη του· με μόνο όπλο το φλογερό κήρυγμα του επισκόπου, τις ψαλμωδίες και τους ύμνους, από την Κυριακή των Βαΐων μέχρι τη Μεγάλη Πέμπτη αντιστάθηκαν στα στρατεύματα του αυτοκράτορα που είχαν κυκλώσει τον ναό.

Μερικά χρόνια αργότερα, όταν ο Θεοδόσιος βρισκόταν στο απόγειο της δόξας του, κατέστειλε με άσκοπη σκληρότητα μια εξέγερση που ξέσπασε στη Θεσσαλονίκη, σφαγιάζοντας περισσότερους από επτά χιλιάδες ανθρώπους. Η είδηση έφτασε στα Μεδιόλανα και όταν ο αυτοκράτορας που επισκεπτόταν την ιταλική μεγαλόπολη παρουσιάστηκε στην πύλη του καθεδρικού ναού για να παρακολουθήσει τη θεία Λειτουργία, ο άγιος ιεράρχης, όργανο της μήνης του Θεού, δεν δίστασε να του απαγορεύσει την είσοδο και να τον αφορίσει για περισσότερο από οκτώ μήνες.

Σεβόμενος τους κανόνες της Εκκλησίας ο ηγεμόνας, μπροστά στον οποίο έτρεμε το σύμπαν, αποσύρθηκε οδυρόμενος στο ανάκτορό του και υποτάχθηκε με ταπεινότητα στη δημόσια μετάνοια. Την ημέρα των Χριστουγέννων, πήγε ξανά στο ναό, έκανε εδαφιαία μετάνοια μπροστά στα πόδια του αγίου Αμβροσίου, ποτίζοντας το δάπεδο με τα δάκρυά του και ικέτευσε να κριθεί εκ νέου άξιος κοινωνός των αγίων Μυστηρίων. Αφού έλαβε συγχώρεση από τον επίσκοπο, την ώρα της θείας μετάληψης, εισήλθε στο ιερό βήμα, για να μεταλάβει μαζί με τους κληρικούς, όπως ήταν το έθιμο στην Κωνσταντινούπολη. Ο Αμβρόσιος όμως στράφηκε προς το μέρος του και τον ταπείνωσε εκ νέου δημοσίως, λέγοντάς του: «*Έξελθε και στάσου εις την τάξιν των λαϊκών, διότι η αλουργίς δεν χρίει ιερείς αλλά βασιλείς*». Δίχως ν' απαντήσει, ο Θεοδόσιος βγήκε και πήρε τη θέση του μεταξύ των μετανοούντων, τόσο μεγάλος ήταν ο σεβασμός του για τον άγιο. Και όταν επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη, ποτέ ξανά δεν τόλμησε να εισέλθει στο ιερό βήμα για να μεταλάβει.

Οικείος των ισχυρών του κόσμου, ο άγιος Αμβρόσιος έδειχνε την πατρική στοργή του ακόμα και προς τον ελαχιστότερο των πιστών. Όταν κάποιος αμαρτωλός πήγαινε να εξομολογηθεί, τον αγκάλιαζε και τον έλουζε με τα δάκρυά του. Διάπυρος υπέρμαχος της πίστεως, απέσπασε πολλούς ειδωλολάτρες από τον ζόφο της πλάνης και τους μύησε στα μυστήρια του χριστιανισμού είτε με δημόσιες ομιλίες είτε με κατ' ιδίαν συζητήσεις. Ο πλέον ονομαστός μαθητής του ήταν ο ιερός Αυγουστίνος [28 Αυγούστου], ο οποίος χάρη στον επίσκοπο Μεδιολάνων μεταστράφηκε από τον μανιχαϊσμό, προσήλθε στην Εκκλησία του Χριστού και διέλαμψε υπηρετώντας την. Χάρη στον άγιο Αμβρόσιο η βασίλισσα των Μακρομάνων, ενός γερμανικού φύλου,

βαπτίστηκε και έφερε στην αγία και αληθή πίστη τους υπηκόους της.

Παρά τις πολυσχιδείς δραστηριότητές του, ο μέγας αυτός ποιμενάρχης βρήκε το χρόνο να συντάξει πολλά συγγράμματα, εξηγητικής και ηθικής κυρίως φύσεως, που αντανακλούν την ευρύτατη μόρφωσή του στα ιερά γράμματα και στη θύραθεν παιδεία και που συνέβαλαν τα μέγιστα στη διάδοση των δογμάτων των Ελλήνων Πατέρων της Εκκλησίας στη Δύση. Πέρα από το ρητορικό έργο του, ο άγιος Αμβρόσιος συνέθεσε εξαιρετους λειτουργικούς ύμνους, που προορίζονταν να ψάλλονται από το εκκλησίασμα σε δύο αντιφωνικούς χορούς, και οι οποίοι επί πολλούς αιώνες αποτέλεσαν τον λειτουργικό πλούτο της Δυτικής Εκκλησίας.

Ο άγιος Αμβρόσιος εκοιμήθη ειρηνικά εν Κυρίω στις 4 Απριλίου 397, χαράματα του Μεγάλου Σαββάτου, δύο χρόνια μετά την εκδημία του αυτοκράτορα και μαθητή του Θεοδοσίου, στην κηδεία του οποίου εκφώνησε τον επικήδειο λόγο. Το σκήνωμά του κατατέθηκε και φυλάσσεται μέχρι σήμερα στην βασιλική του Μιλάνου (Ντουόμο).

(Από το βιβλίο: "Νέος Συναξαριστής της Ορθοδόξου Εκκλησίας", υπό Ιερομονάχου Μακαρίου Σιμωνοπετρίτου. Δεκέμβριος. Εκδόσεις "Ίνδικτος")

(Πηγή ψηφ. κειμένου: koinoniaorthodoxias.org)